17/06/2020

Το μεγάλο όπλο της νηστείας του Μεγάλου Βασιλείου

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

Με αφορμή την περίοδο νηστείας που άνοιξε την επομένη της Κυριακής των Αγίων Πάντων , παραθέτουμε ένα μέρος από τον λόγο του Μεγάλου Βασιλείου για τη νηστεία.

1. «Παρηγορείτε, λέγει, ιερείς τον λαό· ομιλήσατε στα αυτιά της Ιερουσαλήμ» (Ησ. 40, 1-2). Η φύση του λόγου είναι ικανή, των μεν φιλοπόνων να εντείνει τις δυνάμεις, των δε οκνηρών και νωθρών να διεγείρει την προθυμία. Για τούτο μεν οι στρατηγοί, όταν παρατάσσουν τον στρατό για την μάχη, μεταχειρίζονται τους προτρεπτικούς λόγους πριν από τους αγώνες, και τόση δύναμη έχει η παραίνεση, ώστε σε πολλούς εμπνέει πολλές φορές ακόμη και περιφρόνηση του θανάτου.

Οι γυμναστές δε και οι εκπαιδευτές, όταν οδηγούν τους αθλητές στους αγώνες των σταδίων, κάνουν πολλές προτροπές περί του ότι πρέπει να μοχθούν για τα στεφάνια, ώστε και πολλοί να πείθωνται με την φιλοτιμία στη νίκη να περιφρονούν τα σώματα.

Για τούτο λοιπόν και σε μένα που παρατάσσω τους στρατιώτες του Χριστού προς

τον πόλεμο κατά των αοράτων εχθρών και που προετοιμάζω με την εγκράτεια τους αθλητές της ευσεβείας για τα στεφάνια της δικαιοσύνης, είναι αναγκαίος ο προτρεπτικός λόγος.

Τι λοιπόν λέγω αδελφοί; Ότι αυτοί που μελετούν την τακτική του πολέμου και ασκούνται στις παλαίστρες, φυσικό είναι με την αφθονία της τροφής να παχαίνουν τους εαυτούς τους, ώστε δυναμικότερα να καταπιάνονται με τους αγώνες· **αυτοί δε «που δεν παλεύουν με αίμα και σάρκα, αλλά με τις αρχές, με τις εξουσίες, με τους κοσμοκράτορες του σκότους τούτου, με τα πνευματικά της πονηρίας» (Εφεσ. 6, 12), αυτοί είναι ανάγκη να ασκούνται για τον πόλεμο αυτόν με τη νηστεία και την εγκράτεια**.

Διότι το μεν λάδι παχαίνει τον αθλητή, η δε νηστεία ισχυροποιεί τον ασκητή της ευσεβείας. Ώστε όσον αφαιρείς από την σάρκα, τόσον θα κάμεις να απαστράπτει η ψυχή από την πνευματική λαμπρότητα.
Διότι όχι με σωματικές δυνάμεις, αλλά με την καρτερία της ψυχής και την υπομονή στις θλίψεις επιτυγχάνεται η κυριαρχία προς τις αόρατες δυνάμεις.

Γιατί η νηστεία είναι ωφέλιμη;

2. Η νηστεία μεν λοιπόν είναι ωφέλιμη για όλο τον χρόνο, για αυτούς που την προτιμούν (**διότι ούτε η δαιμονική επήρεια δεν αποθρασύνεται κατά του νηστευτή, και οι φύλακες της ζωής μας άγγελοι με περισσότερη προθυμία παραμένουν στους καθαρισμένους στην ψυχή από τη νηστεία**)· πολύ δε περισσότερο τώρα, όποτε σε όλη την οικουμένη διαδίδεται το κήρυγμα.
Και ούτε κάποιο νησί, ούτε ήπειρος, ούτε πόλη, ούτε έθνος, ούτε άκρη της γης, υπάρχει που να μην ακούεται το κήρυγμα. Αλλά και τα στρατόπεδα και οι οδοιπόροι και οι ναύτες και οι έμποροι, όλοι ομοίως και ακούουν την διδασκαλία και με χαρά την υποδέχονται.

Ώστε κανείς να μην εξαιρέσει τον εαυτό του από τον κατάλογο των νηστευτών, σ᾽ αυτόν συμπεριλαμβάνονται όλα τα γένη και κάθε ηλικία και όλες οι διαφορές των αξιωμάτων. Άγγελοι είναι που απογράφουν σε κάθε εκκλησία τους νηστευτές.

Πρόσεχε μη στερηθείς για την μικρή ηδονή των φαγητών την απογραφή του αγγέλου, υπόδικο δε κάνεις τον εαυτό σου στο στρατολόγο, για δίκη επί λιποταξία.
Μικρότερος είναι ο κίνδυνος κάποιου που πέταξε την ασπίδα στην μάχη να τιμωρηθεί παρά να φανεί ότι απορρίπτει το μεγάλο όπλο της νηστείας.

Είσαι πλούσιος; Μην βρίζεις τη νηστεία, απαξιώνοντας να την κάνεις ομοτράπεζο· μήτε να την αποπέμψεις από το σπίτι σου ατιμασμένη από την ηδονή, για να μην σε

καταγγείλη κάποτε στο νομοθέτη των νηστειών και σου επιφέρει πολλαπλάσια την στέρηση από καταδίκη, η σωματική αρρώστια, ή κάποια άλλη δυσχερή περίσταση.

Ο φτωχός να μην ειρωνεύεται τη νηστεία, διότι από πολύ παλαιά την έχει συγκάτοικο και ομοτράπεζο.
Στις γυναίκες δε όπως η αναπνοή, έτσι και η νηστεία είναι οικεία και φυσιολογική.

Τα παιδιά, όπως τα θαλερά από τα φυτά, με το νερό της νηστείας ας ποτίζονται.

Στους μεγαλύτερους ελαφρώνει τον κόπο η παλαιά οικείωση με αυτή· διότι οι κόποι που έχουν εμπεδωθεί κατόπιν μακράς συνηθείας, δεν προκαλούν τόσον πόνο στους γυμνασμένους.

Στους οδοιπόρους η νηστεία είναι καλός συνταξιδιώτης. Διότι όπως ακριβώς η τρυφή τους αναγκάζει να σηκώνουν βάρη, κουβαλώντας μαζί τους τις απολαύσεις, έτσι η νηστεία τους κάνει ελαφρούς και ευκίνητους.
Έπειτα, όταν αναγγελθεί εκστρατεία έξω από τα όρια της χώρας, τα αναγκαία, όχι εκείνα που είναι για τέρψη, προμηθεύονται οι στρατιώτες· εμείς δε που εξερχόμαστε στον πόλεμο κατά των αοράτων εχθρών και μετά τη νίκη αυτών τρέχουμε προς την ουράνιο πατρίδα, δεν θα αρμόζει πολύ περισσότερο, σαν να τρεφόμαστε σε στρατόπεδο, να αρκούμαστε σ᾽ αυτά τα αναγκαία;

Να αθλείσαι σαν καλός στρατιώτης του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού

3. Κακοπάθησε σαν καλός στρατιώτης και άθλησε νόμιμα, για να στεφανωθείς, γνωρίζοντας εκείνο, ότι κάθε αγωνιζόμενος, πάντοτε εγκρατεύεται (Β’ Τιμ. 2, 3-5, Α’ Κορ. 9, 25).

Αυτό που ήλθε στο νου μου τώρα που μιλώ, αξίζει να μην το παραβλέψουμε· ότι δηλαδή στους κοσμικούς μας στρατιώτες ανάλογα με τους κόπους αυξάνεται το συσσίτιο, στους πνευματικούς δε οπλίτες, αυτός που έχει την λιγότερη τροφή έχει το μεγαλύτερο αξίωμα.

Διότι όπως η περικεφαλαία μας διαφέρει κατά την φύση προς την φθαρτή, διότι η ύλη αυτής είναι ο χαλκός, η δε άλλη έχει συσταθεί από την ελπίδα της σωτηρίας (Α’ Θεσσ. 5, 8)· και η ασπίδα σ᾽ εκείνους μεν έχει κατασκευασθεί από ξύλο και δέρμα, σε μας δε είναι το δόρυ της πίστεως, και εμείς μεν έχουμε περιφραχθεί με τον θώρακα της δικαιοσύνης, εκείνοι δε περιτυλίγουν κάποιον αλυσιδωτό χιτώνα, και για μας μεν μάχαιρα προς την άμυνα είναι αυτή του αγίου Πνεύματος (Εφεσ. 6, 16-17), οι δε προβάλλουν την σιδερένια, έτσι είναι φανερό ότι οι ίδιες τροφές δεν δυναμώνουν και τους δυό· αλλ᾽ εμάς μεν τα δόγματα της ευσεβείας μας δυναμώνουν, σ᾽ εκείνους δε το γέμισμα της κοιλιάς είναι αναγκαίο.

Επειδή λοιπόν ο χρόνος που γυρίζει μας έφερε τις πολυπόθητες αυτές ημέρες, σαν παλαιές τροφούς, χαρούμενοι ας τις υποδεχθούμε· με αυτές η εκκλησία μάς ανέθρεψε στην ευσέβεια.

Προκειμένου λοιπόν να νηστεύσεις μη σκυθρωπάσεις φαρισαϊκώς, αλλ᾽ ευαγγελικώς λάμπρυνε τον εαυτό σου (Ματθ. 6, 16-17)· **δηλαδή να μην πενθείς για την στέρηση της κοιλιάς, αλλά να χαίρεσαι ολόψυχα τις πνευματικές απολαύσεις.**
Διότι γνωρίζεις ότι «η σάρκα επιθυμεί εναντίον του πνεύματος, το δε πνεύμα εναντίον της σάρκας» (Γαλ. 5, 17).

Επειδή λοιπόν αυτά αντιτίθενται μεταξύ τους, ας μειώσουμε την αδυναμία της σάρκας, ας αυξήσουμε δε την δύναμη των ψυχών, ώστε με τη νηστεία, αφού λάβουμε τα νικητήρια κατά των παθών, να φορέσουμε και τα στεφάνια της εγκράτειας.

Η νηστεία χωρίς οινοποσία, χωρίς μέθη. […] Τι είναι η μέθη

4. **Εμπρός, κάμε λοιπόν τον εαυτό σου άξιο για την τόσο σεμνή νηστεία· μη διαφθείρεις με τη σημερινή μέθη την αυριανή εγκράτεια. Κακός ο συλλογισμός, πονηρή η σκέψη· επειδή μας έχει προαγγελθεί, πέντε ημερών νηστεία, σήμερα ας βυθιστούμε στη μέθη**.

Κανείς, ενώ πρόκειται να νυμφευθεί γυναίκα σεμνή, σύμφωνα με τους νόμους του γάμου, δεν βάζει στο σπίτι του προηγουμένως παλλακίδες και πόρνες. Διότι η νόμιμος σύζυγος δεν ανέχεται την συνοίκηση με τις διεφθαρμένες.

Μη λοιπόν και συ, ενώ αναμένεται νηστεία, οδηγείς πρώτα την μέθη, τη δημόσια πόρνη, την μητέρα της αναισχυντίας, τη φίλη του γέλωτα, τη μανιακή, την εύκολη σε κάθε ιδέα ασχημοσύνης

.

Δεν θα μπει η νηστεία και η προσευχή σε ψυχή που λερώθηκε από την μέθη. Τον νηστευτή μέσα στις ιερές αυλές προσδέχεται ο Κύριος, τον μέθυσο σαν ακάθαρτο και ανίερο δεν τον δέχεται.

Διότι εάν έλθεις αύριο μυρίζοντας κρασί και μάλιστα χωνεμένο, πώς θα υπολογίσω την κραιπάλη σου ως νηστεία; **Ότι δηλαδή πρόσφατα δεν κατανάλωσες πολύ κρασί, τούτο να μην το λογαριάζεις, αλλά ότι δεν είσαι καθαρός από κρασί. Πού να σε κατατάξω; Στους μέθυσους ή στους νηστευτές;**

Η περασμένη μέθη σύρει προς τον εαυτό της· η παρούσα στέρηση επιβεβαιώνει τη νηστεία. Υποκείμενος είσαι στη μέθη, όπως ακριβώς ο δούλος, και δικαίως δεν θα σου απομακρυνθεί, διότι με το να παραμείνει η μυρωδιά του οίνου (στο στόμα) όπως ακριβώς στο αγγείο, παρέχει σαφείς αποδείξεις της δουλείας.

Ευθύς αμέσως η πρώτη ημέρα των νηστειών θα σου είναι άκυρη, διότι μέσα σου μένουν τα υπόλοιπά της μέθης. Αυτών δε που η αρχή είναι άκυρη, και το όλο είναι φανερό ότι είναι απόβλητο.

«Οι μέθυσοι δεν θα κληρονομήσουν την βασιλεία του Θεού» (Α’ Κορ. 6, 10). Εάν έρχεσαι μεθυσμένος στη νηστεία, ποιο είναι το όφελός σου; Διότι εάν σε αποκλείει η μέθη από την βασιλεία, πού σου είναι λοιπόν χρήσιμη η νηστεία;

Δεν βλέπεις ότι και οι πιο έμπειροι πουλαροδαμαστές, ενώ περιμένουν τους αγώνες, με την δίαιτα προετοιμάζουν τα άλογα που θ᾽ αγωνιστούν;

Συ δε εξεπίτηδες καταπιέζεις τον εαυτό σου με τον χορτασμό· τόσο πολύ ξεπερνάς και τα άλογα στην γαστριμαργία.

Η κοιλιά όμως βαρυφορτωμένη όχι μόνον για τον δρόμο, αλλά ούτε και για τον ύπνο είναι κατάλληλη· διότι καταπιεζόμενη, από το βάρος, δεν μπορεί να ηρεμήσει, αλλ᾽ αναγκάζεται πολλές φορές να γυρίζει πότε από την μία και πότε από την άλλη πλευρά.

Πηγή: Μέγας Βασίλειος: Λόγος Β’ Για Τη Νηστεία. Απόδοση Στην Νεοελληνική Δημήτριος Αθανασόπουλος, (Θεολόγος) Εκδόσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος.